

Stanowisko Strony Samorządowej Komisji Wspólnej Rządu i ST w sprawie finansów jednostek samorządu terytorialnego

Strona Samorządowa Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego zwraca uwagę, że od pięciu lat znacząco pogarsza się stanu finansów samorządowych, głównie na skutek zmian prawnych, wprowadzanych bez respektowania zasad zawartych w art. 167 Konstytucji.

1. Ubytki w dochodach własnych JST, wynikające ze zmian ustawowych, nie są rekompensowane.
2. Nowe zadania są przekazywane bez wystarczających środków finansowych.
3. Wprowadza się nowe (generujące wzrost kosztów) standardy realizacji zadań własnych miast, gmin, powiatów i województw, którym nie towarzyszy wzrost zasilania finansowego.
4. Na te nieodpowiedzialne praktyki nakładają się także skutki spowolnienia gospodarczego.

Z danych zaczerpniętych wyłącznie z projektów ustaw (OSR) oraz sprawozdań Ministerstwa Finansów wynika, że skutki zmian prawnych, wymienionych powyżej w p. 1-3, wynoszą **co najmniej 8 mld złotych w skali roku**. Do tego należy dodać skutki zmian prawnych, wynikające z ustaw, w uzasadnieniach których przyznano, że one występują, jednak ich nie oszacowano. Wynoszą one co najmniej 1,5 miliarda złotych.

Także inne źródła (w tym analizy ekspertów BGK i PKO BP) oceniają, że w wyniku tych zmian prawnych i okoliczności zewnętrznych z budżetów samorządów **ubyło** w ostatnich latach **od 10 do 14 miliardów złotych rocznie**.

Stan ten, który oznacza **systemową nierównowagę** w zdecentralizowanej części finansów publicznych, **będzie się pogłębiał**, co nie tylko zahamuje rozwój lokalny i regionalny, ale także zagrozi realizacji niektórych zadań własnych gmin, powiatów i województw. Na forum Komisji systematycznie wskazujemy na te zagrożenia, których skutki są przecież istotne nie tylko dla budżetów JST, ale w coraz większym stopniu będą dotyczyć budżetu państwa.

Od 2008 roku bezskutecznie oczekujemy podjęcia rzetelnej debaty na temat finansów samorządowych. W jej ramach powinny zostać uwzględnione następujące **postulaty** o charakterze systemowym, które wszystkie organizacje samorządowe wnoszą jako **wspólny pakiet**:

1. Przywrócenie zasady rekompensowania ubytków w dochodach własnych JST, które są rezultatem zmian prawnych, zniesionej w 2003 roku.
2. Wzrost udziałów JST we wpływach z PIT, rekompensujący skutki dokonanych w ostatnich latach zmian w ustawie o podatku PIT.
3. Wprowadzenie oczekiwanych zmian w podatkach i opłatach lokalnych, w tym w podatku od nieruchomości; wprowadzenie podatku od reklam.
4. Wprowadzenie systemu rekompensat zmniejszenia potencjału rozwojowego gmin na skutek ustanawiania obszarów, których rozwój ograniczają przepisy prawa.
5. Wprowadzenie udziału JST we wpływach z podatku VAT (w tym tzw. „zwrotu VAT od inwestycji”, z przeznaczeniem tych środków na nowe inwestycje).
6. Dywersyfikacja i wzrost wydajności źródeł zasilania finansowego powiatów i województw.
7. Przekazywanie nowych zadań w sposób zgodny z prawem, w następującej kolejności:
 - a) rzetelna wycena kosztów zadania i – na jej podstawie – określenie standardu jego realizacji,
 - b) projekt ustawy, z równoczesną, adekwatną zmianą zasilania finansowego.

Powyższym zmianom powinny towarzyszyć inne korekty przepisów prawnych, aby uzyskać spójność systemu finansów samorządowych. Powinien on zapewnić realizację podstawowych zasad, do których należy zaliczyć:

- finansowanie zadań własnych z dochodów własnych, a także subwencji - w dziedzinach wystandaryzowanych przez prawo (oświata, pomoc społeczna),
- różnicowanie źródeł zasilania finansowego JST, zapewniające ich stabilność,
- zapewnienie możliwości prowadzenia własnej polityki w zakresie dochodów własnych.